

Археологічні дослідження
Львівського університету
Вип. 7. 2004. С. 375-377

Archaeological research
of L'viv University
Vol. 7. 2004. P. 375-377

УДК 902 (477.83-25)

Володимир ШИШАК
Сергій АНДРЕЄВ
Остап ЛАЗУРКО

ДО ІСТОРІЇ ЛЬВІВСЬКОГО ВОДОПРОВОДУ (за археологічними матеріалами 2002-2003 рр.)

У статті висвітлено археологічні дослідження на території м. Львова протягом 2002-2003 рр. у результаті яких було відкрито рештки дерев'яних водопроводів.

Ключові слова: водопровід, археологічні дослідження.

Серед археологічних матеріалів, отриманих ЛКП “Археологічно-архітектурна служба м. Львова” під час розкопок у Львові протягом 2002-2003 рр. важливе місце займають рештки дерев'яних водопроводів, виявлених на вулицях: Руській, Підвальной, Нечуя-Левицького і Валовій.

Запровадження у Львові водогону відносять до 1405 р. Роботи були розпочаті майстром Ганушом і через рік продовжені Петром Штехером, який був наглядачем будови Львівського кафедрального собору¹. У писемних джерелах досить рідко подано відомості про забезпечення жителів міста водою, тому важливими є матеріали здобуті у результаті археологічних досліджень.

У 2002 році було проведено рятувні розкопки на вул. Руській, ділянці, яка в минулому знаходилася між Високим та Низьким мурами середмістя Львова, на місці так званої “Руської вежі”. Рештки водогону у вигляді дерев'яної труби, знайдено в північно-східній частині розкопу на глибині 0,8 м від рівня сучасної поверхні. Вона простягалася по лінії захід-схід у напрямку до вул. Руської та Підвальної. Довжина виявленого фрагмента труби 1,8-1,9 м. Її зовнішній діаметр – 35 см, внутрішній – 8 см. Поруч із рештками водопроводу було виявлено залізну муфту для з'єднання труб. Її діаметр 12,0 см, довжина 6,7 см, товщина стінок 2 мм, висота рубця 2,9-

---

¹ Charewiczowa J. Wodociągi starego Lwowa. Lwow, 1934. S.7.

3,5 мм, а ширина 7,9-8,0 мм. Схожі уламки труб знайдено на вул. Підвальной біля південно-західного кута школи № 8. Можливо ці водопроводи були споруджені в ХІХ ст. і могли навіть функціонувати до першої половини ХХ ст.

Аналогічну конструкцію водопроводу відкрито у процесі археологічного нагляду за будівельними роботами на вул. Нечуй-Левицького. У минулому досліджувана ділянка належала до Галицького передмістя Львова і знаходилась неподалік Сокільницької дороги та шпиталю Св. Лазаря (ХVІІ ст.). У новітні часи ця місцевість отримала назву “Кастелівка”.²

Потужність культурних нашарувань у котловані будинку становила приблизно 4,5 м. У процесі фіксації стратиграфічного профілю було простежено контури траншеї, заповнення якої складали гумусовані темно-сірі супіски. Вона мала добре виражені вертикальні контури, що “читалися” з глибини 2,64-2,72 м від рівня сучасної поверхні. У траншеї, на глибині 3,65 м, знаходилися зрухлявілі рештки дерев’яного водогону у вигляді труби діаметром приблизно 20 см і залізна муфта, аналогічна до виявленої на вул. Руській.

На підставі стратиграфічних спостережень і зібраних артефактів датуємо залишки цього трубопроводу ХVІІ-ХІХ ст., який, можливо, відносився до Кульпарківського водоводу, що живився з джерел на Кульпаркові, або з так званої “Дубсівки”.³

У 2003 році на місці спорудження житлово-офісного будинку по вул. Валова, 15 досліджено рештки укріплень середмістя Львова. У розкопі, крім об’єктів оборонного характеру, зафіксовано залишки дерев’яного водопроводу. Його виявлено на глибині 5,6 м від рівня “0”. Він складався із жолоба та щільно припасованої до нього дошки-накривки. Жолоб виготовлено із цільної, обробленої колоди, яка у перекрої мала підпрямокутну форму шириною 28 см та висотою 19 см. У її, плоскій, верхній частині акуратно видовбано повздовжній паз шириною 16 см і глибиною 11 см. Дошка-накривка розмірами 35 x 7 см. Вона теж мала акуратно оброблені поверхні. При герметизації водогону застосовували глину та солону або тирсу, рештки яких простежувались у окремих місцях об’єкта. Водогін зорієнтовано по лінії захід-схід, який поступово спадав до сходу. На відстані 11,5 м перепад відміток поверхні водогону складав приблизно 25 см. Призначенням цієї відки було, очевидно, постачали воду до кам’яниць,

² Назва походить від прізвища Кастелло (Кастеллі), яке вперше зустрічається і пов’язане з родиною італійських архітекторів і скульпторів, які прибули з Тесинського кантону в Швейцарії. Див.: Лінда С. Кастелівка: народно-романтичні тенденції архітектури Львівського історизму // Народознавчі зошити. Львів, 2000. № 2 (32). С. 272-273.

³ З історії Львівських вулиць. Львів, 1990. Випуск 2. С. 34.

розташованих трохи вище по вул. Валувій та Сербській. Цей водопровід подано на плані Львова за 1800 р.⁴ За стратиграфічними спостереженнями виглядає, що його проклали відкритим способом у процесі засипання оборонного рову. Таким чином, спорудження та функціонування цієї комунікації слід попередньо відносити до XVIII-XIX ст.

Отже, виявлені у результаті археологічних досліджень рештки водогонів у вигляді дерев'яних труб та колоди-жолоба розширюють наші знання про розвиток водопостачання Львова XVII-XIX ст.

Volodymyr SHYSHAK
Sergiy ANDREJEV
Ostap LAZURKO

THE MATERIALS ON THE HISTORY OF THE LVIV AQUEDUCT SYSTEM

Some new materials on the history of the Lviv aqueduct system are presented in given article for the first time. They are based on the results of the archaeological excavations in the year 2002-2003.

Key words: aqueduct system, archaeological excavations.

Стаття надійшла до редколегії 02.06.2004

Прийнята до друку 03.09.2004

---

⁴ Tomkiewicz W. Dzieje obwarowań miejskich Lwowa // Kwartalnik architektury i urbanistyki. Teoria i historia. T. XVI. Z. 2-3. Warszawa, 1971. S.131.